

"ויתנו לך כתר מלוכה" הכתרה, חיבוק ומחילה

הרב אבי קיליפ (עברית: עליזה רז-מלצר)

לכן לפני שנכתיר אותו למלך בראש השנה עלינו למחול לו.

הדרישה למחול לאלוקים היא הצהרה תיאולוגית מעמיקה ואקט אישי שיש בו עומק רב. עבור רבים, מחילה לאלוקים היא אתגר גדול יותר ממחילה לעצמם. בשנים בהן חטאנו נדמים לנו קטנים, אולי אפילו קטנוניים, חטאנו של אלוהים הם עצומי ממדים. האם ניתן למחול לאלוקים שמאפשר חטיפה וסחר בנערות צעירות שכל חטאן הוא שאיפה לרכוש השכלה? איך מוחלים לא-ל שמניח לילדים למות במלחמות בלתי פוסקות? שמניח לנו לסבול ממחלות? האם אפשר בכלל למחול לבורא שיצר עולם שבו כל כך?

מחילה לאלוקים והכתרתו מחדש הן מעשים הדורשים אומץ. בראש השנה, אנו מסרבים לוותר על הא-ל, ובתמורה, מתפללים שביום כיפור הוא יסרב לוותר עלינו.

האם זה שווה לנו? האם מערכת יחסים מתמשכת עם הא-ל שווה את הנפילות הצפויות? מדוע אנו סולחים לאלוקים פעם אחר פעם כשאנו יודעים שהוא ממילא יאכזב אותנו?

מדי שנה, אני משלבת את השאלות הללו בתפילותיי.

יחד נישא תפילה:

אלוקים, הגן עלינו מפני הקצוות המשוננים של עולמנו. עזור לנו לחוות את ממלכתך כמתן מעטפת של חיבוק אמץ ומקודש. ובשעה שאנו מוחלים לך בראש השנה - יום הכתרתך למלך, אנו מתפללים שתסלח אתה לנו ביום הכיפורים.

ה' מלך. ה' מלך. ה' ימלוך לעולם ועד.

ועד.

שערי מלכות שמים נפתחים בפנינו, ואנו מוזמנים לפסוע פנימה - אל תוך המקדש - כשהא-ל מקיף אותנו, שומר ומגן עלינו מבחוץ.

בעקט הכתרה בראש השנה אנו מרשים לעצמנו להתעטף בהגנתו של הא-ל. אנו מתמסרים לחיבוקו, ומפקידים בידיו חלקים של עצמנו כשאנו מפצירים בו לשמור עלינו. בהכתרת הא-ל אנו

אני מרשים לעצמנו להתעטף בהגנתו של הא-ל. אנו מתמסרים לחיבוקו

מבטאים הכרה בכך שהשליטה האנושית מוגבלת ומודים שיש בעולם משהו הרבה יותר גדול ועוצמתי מאיתנו.

כשאנו מכתירים את אלוהים למלך בראש השנה, אנו מתמסרים לכוח שהוא גדול וחזק מאיתנו. אך מדוע אנו בוחרים דווקא ברגע הזה כדי להכתיר את אלוהים? מדוע המלכת הא-ל היא תימה מרכזית כל כך בראש השנה?

התלמוד הירושלמי (ביכורים ג, ג) מספק את אחת התשובות, בציון שלוש סיטואציות בהן אדם נמחל על כל עוונותיו: חתן ביום חתונתו, אדם העומד בפני מינוי חשוב ומלך ביום הכתרתו.

עוונות המלך נמחלים ביום שהוא עולה למלוכה, וראש השנה הוא היום שבו אלוהים מוכתר למלך. מכאן ניתן להסיק שבראש השנה אלוהים הוא הנמחל, ואילו ביום כיפור - אשר חל בשבוע שאחריו - התפקידים מתהפכים ואלוהים הוא המוחל.

יחסיו עם אלוהים מובעים באמצעים מטאפוריים: הא-ל הוא אב רחום וחנון, שאוהב אותנו ללא תנאי. הוא רועה אותנו בנאות דשא כשאנו אבודים וחלשים. כאשר אנו זקוקים לעצה, אלוהים מורה את הדרך. ברגעים של יופי ואינטימיות, הוא יכול גם להיות מאהב.

ובראש השנה, אנו מכתירים את אלוהים למלך.

ישנו פיוט מתפילת מוסף לראש השנה שצבר בשנים האחרונות פופולריות רבה בקרב קהילות יהודיות בעולם, ופזמונו הקליל מייצג את התימה המרכזית של החג:

ויתנו לך כתר מלוכה

הפיוט אינו משמש רק בתפקיד תפילה, אלא זוכה למעמד של טקס הכתרה. שוב ושוב חוזרת הקהילה פה אחד על שורה זאת. מדי שנה אנו בוחרים במערכת היחסים הזו באופן אקטיבי, ובמקום להכיר שהאלוהים הוא מלכנו מכבר, אנו ממליכים את הא-ל, בהתלהבות ובשמחה, וממנים אותו למלוך עלינו מחדש. אך מדוע אנו רוצים שהא-ל יהיה לנו למלך?

בחברה הדמוקרטית שאנו חיים בה, רובנו לא חשים צורך במלוכה. מערכת יחסים עם מלך נדמית לנו מרוחקת, מנוכרת כמעט. במרבית המקרים, הדימוי של מלך נקשר בנוקשות, ניצול כוח, אגו, שליטה וחמדנות. המלך הוא מושא ליראה שחובה לציית לו, והוא תמיד זכר - אין במטאפורה כל מקום לגמישות בנוגע למגדר של הא-ל. לא אלו התכונות שרובנו מחפשים במערכת יחסים עם הא-ל. אלו מלכים שאנו שואפים להדיח ממלוכתם, לא להכתיר למלוכה.

התלמוד במסכת עבודה זרה (יא, ע"א) משנה את האופן שבו אנו מדמיינים את הא-ל כשליט, כשהוא מזכיר שהמלכים שאנו מכירים, אותם אלה המתאפיינים בשחיתות ובחמדנות, הם מלכים **בשר ודם**, ואילו הא-ל הוא מושל מסוג אחר: "מלך בשר ודם יושב מבפנים, ועבדיו משמרים אותו מבחוץ, ואילו הקדוש ברוך הוא, עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ..." על פי תיאור קצר זה, הא-ל אינו עומד במרכז החדר וממתין להכתרה; הוא לא נח על זרי ההלל והתשבחות, בטוח בהערצת נתיניו ומוגן הדימוי הפוך. כאשר אנו מתקבצים כקהילה בראש השנה,